

Sabina Burkeljca
Osnovna šola Rodica, Domžale

Liljana Klemenčič
Knjižnica Ivana Potrča Ptuj

RA(V)NO BRANJE RANE ZDRAVI: KAKO S KNJIGO POMAGAMO MLADIM, PA TUDI STARIM IN SEBI

V prispevku so predstavljene možnosti senzibiliziranja in opismenjevanja otrok za osebno rast s pomočjo biblioterapije (oz. bibliopreventive). Avtorici predstavljata svoje izkušnje s terapevtskim branjem v šolski knjižnici osnovne šole in na mladinskem oddelku splošne knjižnice. Pripravili sta tudi nabor knjig, za katere menita, da lahko pomagajo otrokom in mentorjem.

The article brings the possibilities of sensitizing children to personality growth with the help of bibliotherapy (or biblioprevention). The authors present their experience with therapeutic reading in the school library of elementary school and in the juvenile department of public library. It also brings our selection of books which we believe to be instrumental in helping children and their mentors.

Pri biblioterapiji sta posebej pomembna dva dejavnika: **kvalitetno leposlovje** za otroke in mladino (s poudarkom na pravljicah, slikanicah in poeziji) ter **mentor - knjižničar**, ki naj bo strokovnjak na svojem področju pa tudi nekdo, ki zmore prodreti do občutljivega sveta ranljivih (in ranjenih) otrok in mladine ter jih zna opremljati za osebno rast, jim pomaga podirati predsodke, jih učiti dobre medsebojne komunikacije (poslušati in slišati sebe in druge).

V prispevku predstavlja svoje izkušnje s terapevtskim branjem v šolski knjižnici osnovne šole in na mladinskem oddelku splošne knjižnice. Pripravili sva nabor knjig, za katere meniva, da lahko pomagajo otrokom in mentorjem.

Otrok in mladostnik v današnjem svetu

Pred leti je bil v reviji *Ona* objavljen intervju z Alenko Rebula¹ z naslovom, ki že sam po sebi pove veliko: *Najgloblje nas pogojuje zamolčano*. Alenka Rebula v

---

¹ Alenka Rebula Tuta je slovenska pesnica, pisateljica in strokovnjakinja na področju psihologije. Po diplomi je delovala kot psihologinja, trenutno pa poučuje družbene vede na družbo-

njem govori o pomenu medosebnih odnosov, o pomembnosti družine oz. o vsebini družinskih odnosov, še posebej pa o otroku znotraj družine.

Otrok je ranljiv in ranjen najbolj od vseh skupin ljudi v današnjem svetu. Rebula pravi:

»Otrok je največkrat predmet, igračka ali tiran, le sočlovek ne. Imamo dvojno moralo in zato lahko nepošteni ljudje z dvignjenim prstom pridigajo majhnim otrokom, naj bodo pošteni.« (Vistoropski 2009: 12)

in še:

»Naša nesposobnost, da bi se vživljali vanj (op. v otroka), je tako globoko zakoreninjena, da se je sploh ne zavedamo. To nas ločuje od njega, a tudi od nas samih, od vsega, kar bi lahko doživljali in ljubili.« (ibid.)

Koliko smo se sposobni v 21. stoletju vživljati v otroka? Znamo učitelji in knjižničarji prisluhniti najranljivejšim v naši družbi in jim pomagati, da se bodo znašli v času in okolju? Znamo z njimi vzpostaviti pristen, človeški odnos? Rebula o odnosu pravi:

»Odnos je čustvena bližina, odprtost za drugega, sposobnost, da razmišljam o tem, kaj čutim, ko delam z drugim, opazovanje, kako se v meni prebujajo ali umikajo občutki. Redki starši se, ko otrok kaj naredi, vprašajo, kaj so sami začutili. In vendar je ključ za odgovor tam. Dokler ti ne veš, kaj se v tebi premika, otroka ne vidiš zares, temveč ga gledaš le skozi svojo stisko, potrebo, nezavedanje. To je najtežji del vzgoje. Odprtost in iskrenost do sebe, da se odkrivamo v svojih čustvih, zahtevata čas in potrpežljivost.« (ibid.)

Koliko časa in potrpežljivosti si lahko vzamemo v današnji hitroživeči družbi in zagledamo otroka tukaj in zdaj, se vživimo vanj in zaznamo tiste njegove potrebe, ki so nujno potrebne za njegov zdrav psiho-fizični razvoj?

Kdaj in komu lahko otrok izreka svoje strahove in bolečino oz. kdaj sploh lahko govori o svojem doživljanju, če nimamo časa zanj, če hiti z dejavnosti na dejavnost ali osamljen sedi za računalnikom in navidezno komunicira z nekom na drugi strani? Kdo je ta *naš* otrok? Kaj ga navdušuje in česa ga je strah? Koliko bremen družine nosi in kdo je njegov zaupnik? Se zavedamo, da vse, kar je neizrečeno in zamolčano, kasneje izbruhne v taki ali drugačni obliki in zaznamuje posameznika in njegovo okolico oz. širše, družbo in narod? Se zavedamo posledic, ki jih prinaša brezosebna, v potrošništvo usmerjena družba?

Otroci imajo pravico do izražanja svoje osebnosti in do njenega razvoja. Zdrav razvoj lahko otrok doseže ob odraslih, ki ga slišijo, čutijo in spodbujajo in z njimi lahko govori tudi o svojih stiskah.

V šole bi bilo potrebno uvesti predmet o vzgoji osebnosti. Pred časom je gestaltist dr. Viljem Ščuka to že poskušal, a mu kljub dobremu programu in konkretnemu

---

slovnem liceju v Trstu. Ukvarja se pretežno z globinsko psihologijo ter z vprašanji vzgoje in izobraževanja, samovzgoje in družbene kritike. Leta 1999 je izdala knjigo *Globine, ki so nas rodile*. Gre za prvo delo v slovenskem kulturnem prostoru, ki se otroštva ne loteva z odtujenim analitičnim aparatom psihologije, pač pa se mu posveča s senzibilnostjo do otrokovega doživljajskega sveta (povzeto po: http://sl.wikipedia.org/wiki/Alenka_Rebula_Tuta).

delu z učitelji ni uspelo. Tudi pri nas so v porastu duševne in psihosomatske bolezni in mi, ki delamo z otroki in mladimi, bi se morali nenehno spraševati, kako lahko pomagamo na področju osebnostnega razvoja mladih, kjer je družba najranljivejša, saj so mladi del naše skupne sedanjosti, še bolj pa prihodnosti. Narod, ki vlaga v osebnostni razvoj otrok, ima dobro perspektivo in bo dolgoročno uspešen, menijo mnogi strokovnjaki.

Mladim se lahko približamo tudi s pomočjo knjig in pogovorov o prebranem, v katerih jih učimo, kako se sprejeti, imeti rad in kako kljub negotovi sedanjosti pogumno zreti v prihodnost.

Temeljna naloga bibliopedagoga je branje, izbiranje in posredovanje knjig ter z njihovo pomočjo spodbujanje odpiranja bračevih zamolčanih psiholoških »pokrajin«. Pravljice, poezija in slikanice so zaradi svoje kratkosti, a vsebinske zgoščenosti in simbolike sporočila za biblioterapijo najbolj hvaležno gradivo. Umetniško prepričljiva ilustrirana pravljica, pesem, slikanica je najboljša sodobna bralska sopotnica. Današnji bralec je najprej gledalec, ki je sposoben zaznave velike količine podob v zelo kratkem času (vpliv zgodnjega gledanja v televizijski in v računalniški ekran). Hkrati pa ta isti gledalec vse slabše sliši, nima zmožnosti zelene koncentracije in neenakovredno razvijajočih se govornih, pripovedovalskih, povednih spretnosti, kar ga vodi k funkcionalni malopismenosti. Še vedno je želja po zgodbi – slišani, pripovedovani, upovedeni – ena temeljnih človeških želja (več o tem v: Miha Mazzini: *Rojeni za zgodbe* (Ljubljana: Besede, 2012); Clarissa Pinakola Estes: *Čar zgodbe: pravljica o tem, kaj je pomembno* (2004) in *Vrtnar duše* (1997; obe založba Eno iz Nove Gorice); Alberto Manguel: *Knjižnica ponoči* (Ljubljana: Cankarjeva založba, 2011)).

V današnjem času, ko se vse preveč ljudi izgovarja, da bi radi brali knjige, a jim čas ne dopušča te dejavnosti, za katero sicer trdijo, da je zelo pomembna, so slikanice, pravljice in pesmi najboljši predlog hitečim »popolibralcem«, kot poimenujemo tiste, ki dnevno berejo množstvo informacij z različnih velikih, malih in najmanjših ekranov.

Slikanica? Seveda. Slikanica ima praviloma kratko besedilo, a če je likovno-tekstovni monolit in je slikarsko in izpovedno večplastna, potem lahko govorimo o dobri biblioterapevtski možnosti, ki ne potrebuje obsežnega bralskega časa. Na prvi pogled nepomembna slikanica lahko ponuja odlično izhodišče za biblioterapevtski pristop. Slikanica je idealna motivacijska in uvodna biblioterapevtska oblika, ki je zmožna nagovoriti tudi »slabobralce«, nebralce, uporabnike vseh starosti ter odlično, interaktivno deluje v raznoliki skupini. Slikanice omogočajo bralsko samozavest in veselje ter delujejo medgeneracijsko povezovalno. Pri tem pa moramo opozoriti, da je prav slikaniška produkcija čezmerno obsežna in je prav na tem področju največ literarno oporečnih knjig. Skoraj slikaniške attribute lahko pripišemo tudi stripu, umetniški likovno-besedilni obliki, ki dobiva na slovenskem knjižnem trgu vse več prostora in je mladostniški generaciji praviloma blizu. Izjemno, biblioterapevtsko vseobsegajoče delo je roman v stripu *Odeje* (Craig Thompson. Prevedla Mojca Kovel. Kaligrafija David Krančan. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2006).

Branje zdravi: biblioterapija in alkimija besed

»Cilj umetnosti ni reševati težave, temveč pripraviti ljudi, da bodo ljubili življenje.« (Tolstoj)

Biblioterapija ali terapija s pomočjo knjig ali zdravljenje s knjigami so izrazi, ki jih uporabljamo, ko govorimo o skupini ali posamezniku, ki usmerjeno bere neko literarno delo² s terapevtskim nabojem ob pomoči mentorja oz. terapevta, ki ta proces usmerja. Ob/po branju je obvezen pogovor o knjigi in doživljanju bralcev, o njihovih izkušnjah in pogledih na prebrano, o njihovem življenju. Cilj biblioterapije je, kot pove sama beseda, s pomočjo knjig pozdraviti v človeku to, kar mu preprečuje, da bi zadovoljno živel. To so lahko osebne motnje, lahko so celo hudi psihični problemi. Povedati je potrebno, da se klinične biblioterapije lotevajo strokovnjaki s področja medicine (psihiatri) in psihoterapevti. Biblioterapija je vedno le dopolnilna oblika zdravljenja, čeprav je lahko zelo pomembna ali celo osrednja (kot npr. pri dr. Janezu Ruglju, kjer je bilo branje psihoterapevtsko sredstvo). Dr. Rugelj o njej pravi: »Branje kvalitetne literature, strokovne in leposlovne, je zelo pomembno sredstvo intelektualnega in duhovnega aktiviranja in razvoja ljudi v stiski.«³

Biblioterapije se lotevamo tudi ljudje, ki delujemo v pedagoških in kulturnih ustanovah,⁴ tako ali drugače povezanih s knjigami, v prvi vrsti torej bibliotekarji, ki moramo imeti tudi znanja s področja psihologije in pedagogike in smo empatični in občutljivi poslušalci. Obvezen pogoj je, da smo sami izkusili, občutili **terapevtsko moč branja**. Vedeti moramo, da ne smemo posegati v kliničnoterapevtsko reševanje psihičnih problemov in stisk, ampak delujemo preventivno, čeprav je že branje kvalitetnega leposlovja ob **senzibilnem mentorju** zdravilno. Dobra knjiga in človeški faktor (mentor) sta torej tista dva pomembna dejavnika, ki delujeta in prinašata pozitivne rezultate udeležencem kontinuiranih bralnih srečanj ob knjigah. Seveda je pomembna tudi skupinska dinamika, ki se ustvari ob branju. Skupina deluje varovalno za vsakega svojega člana, posameznik se v njej čuti dovolj varnega, da izreka svoja prepričanja, strahove, skrbi, čustva, hrepenenja, želje idr.

Strokovnjaki, ki se ukvarjajo z biblioterapijo, govorijo o treh fazah procesa, ki se dogaja v posamezniku pri branju:

- identifikacija z junaki in dogodki v zgodbi,

---

² Pri biblioterapiji večinoma uporabljamo leposlovje, manj strokovna ali poljudna besedila, saj prav leposlovje s svojo estetiko omogoča premike v bralcih. Roberto Saviano je govoril o moči besede, ki iz pekla vodi v lepoto in priključje, kar je zatrto. Pisatelj Yann Martel pa pravi, da je literatura tudi orodje za razmišljanje: »Ni boljšega orodja za proučevanje življenja, kot je umetnost. Knjige so spomin. Branje je način za razumevanje stvari. Ob pomoči knjig lažje razumemo druge: geografsko, zgodovinsko, spolno, rasno ... Ne moreš biti razmišljujoči človek in nikoli brati literature.«

³ Janez Rugelj: *Pot samouresničevanja*. Ljubljana: samozaložba, 2000, str. 638.

⁴ Biblioterapije se pri nas lotevamo premalo načrtno, saj v Sloveniji ni posebne tradicije in strokovne literature, ki bi omogočala napredek na tem področju. Tu bi morali stopiti skupaj strokovnjaki in praktiki z več področij – od medicine, psihologije, pedagogike itd. in podati nek teoretični okvir, neke smernice in poskrbeti za kvalitetno izobraževanje potencialnih biblioterapevtov oz. bibliosvetovalcev.

- katarza – bralec postane emocionalno vpleten v zgodbo in je v varnih okoliščinah (vpliv terapevta oz. podpora skupine) sposoben izraziti svoja čustva in
- uvid / razumevanje / vpogled – ki poteka iz katarzične izkušnje, v kateri se bralec zaveda svojih problemov in možnih rešitev le-teh (ter posledično spremembo svojih stališč).

Kvalitetno leposlovje s svojo umetniško močjo samo po sebi omogoča zdravljenje duše, seveda pod pogojem, da je bralec odprt in dovzeten za lepoto umetnosti – literatura se ga torej dotakne, kakor pravimo. Terapije s pomočjo knjig v humanistiki nikakor ne gre enačiti s terapijo v medicini ali psihoterapiji.

Šolski in splošni knjižničar s knjigo, ki zdravi

Knjižničar mladinskega oddelka splošne knjižnice

Delovanje bibliopedagoga v splošni knjižnici zaobjema vse starostne skupine, bralne in nebralne sposobnosti obiskovalcev ter celoten spekter populacije knjižničnega območja, ki ga območna knjižnica pokriva. Omejenost bibliopedagoškega časa za pripravo in samo izvedbo posamezne bibliopedagoške enote sili izvajalca k izbiri kratkih ali krajših književnih oziroma leposlovnih besedil. Pravljičica, slikanica, pesem so najbolj hvaležen bibliopedagoški material, saj jih je mogoče »obdelati, uporabiti« v najmanjšem možnem bralskem času.

Knjižna zdravlilnost, ki ji je sam po sebi zavezan splošni knjižničar izposojevalec, je zapleten proces znotraj splošnih knjižničnih standardov. Namreč: vse večja zahteva po izkazovanju visokih količnikov transakcij v zvezi s knjižnično izposojajo ter njeno delno izvajanje s pomočjo knjigomatov, omejuje knjižničarsko zavzetost pri izbiranju literarne kvalitete. Med pomembne zdravlilne bralske vidike v splošni knjižnici sodi razvijanje, negovanje, ohranjanje, stopnjevanje besednega zaklada in s tem širjenje in poglobljanje komunikacijskih sposobnosti. Besedna, izrazna sposobnost pa je bistven del prepoznavanja in ubeseditve notranjih občutij in stanj. Navedeni sposobnosti sta temeljni pridobitvi ob poslušanju in pripovedovanju, omogočata izrekanja, opazovanja sebe in drugih ter splošnih bivanjskih okoliščin. Pri tem ne gre zanemariti glasnega branja, ki lahko z zvenom besed in barvo glasu ter izbrano interpretacijo pomirja, umirja, spodbuja, motivira in lahko daje terapevtske občutke, podobne glasbenim (primeri ljudskih pravljičic: *Modri plašček*, *Čudežni mlinček*, *Kurent*).

Šolski knjižničar

je bibliotekar, pedagog in (lahko) tudi učitelj. Ob vodenju bralnega kluba, ki ima bodisi terapevtski bodisi preventivni značaj (odvisno od ciljev, ki si jih zastavimo, od udeležencev, od knjige, ki jo izberemo, in drugih okoliščin), pa ni dovolj samo mentorjevo dobro poznavanje kvalitetne mladinske literature, pač pa mora imeti ta še dodatna znanja, kot so: poznavanje psihologije (s poudarkom na psihologiji otroka), obvladati mora socialne veščine in veščine komuniciranja, biti mora splošno in literarno razgledan (biti mora na tekočem, kaj se dogaja na literarnem trgu), biti mora empatičen in senzibilen do otrok, zavedati se mora

svoje velike odgovornosti, ko odpira (morebitne) probleme/dileme/stiske otrok. Biti mora samoreflektiven in samokritičen, nenehno mora rasti in se samoizpraševati; biti mora odprt za sprejemanje drugačnosti, ne sme moralizirati ali posploševati, ne sme dajati »življenjskih naukov«, ne sme se odločati namesto otrok, ne sme ponujati literature kot sredstva za eskapizem. Ne sme favorizirati otrok ali otroka, ne sme dajati vtisa, da bo rešil vse njihove šolske in družinske težave. Biti mora mentor, ki ga učenci spoštujejo, hkrati pa se mu upajo približati s svojimi stiskami in vsakodnevnimi problemi.

Pomembno je, da vemo, da **ni vsako branje v bralnem klubu terapevtske narave**. Tu govorimo o bralnem klubu, ki ima cilj (najpomembnejši, ni pa edini) ozavestiti otrokove bolečine, strahove; o klubu, v katerem otrok lahko joče, se smeji, jezi, izreka bolečino idr. Literatura je orodje, ki to omogoča. Tu sta še empatičen mentor in skupina, ki delujeta podporno, saj je vsakdo sprejet takšen, kot je, zato tovrstni bralni klub presega cilje in značilnosti običajnega bralnega kluba. Tu dejansko gre za terapijo, ampak, kot smo že poudarili, ne v kliničnem smislu.

Na tovrstnem bralnem klubu se ne pogovarjamo samo o knjigi, ki jo prebiramo (čeprav ima že to samo po sebi pozitivne/zdravilne učinke), pač pa so bralci emocionalno vpleteni v zgodbe na ta način, da književne osebe in njihove okoliščine primerjajo s svojimi, se vanje vživljajo itd. Predpogoj je seveda, da otrok rad bere. Do tovrstnih učinkov literature ne moremo »pripraviti« otroka, ki ne bere rad ali branje celo odklanja. Če torej otrok nima avtomatiziranega branja in branja ne mara, ne more uživati ob branju in ne more doživljati terapevtskega učinka branja. Na bralni klub se mentor/knjižničar pripravi, pozna končni cilj, ki ga želi doseči, hkrati pa je fleksibilen in se prepušča poti, ki pelje do cilja, saj ne more predvideti vseh situacij, ki jih bo branje nekega literarnega dela vzbudilo v bralcih. Pomembno je, da kot mentor deluje varovalno in da tudi skupina deluje varovalno za vsakega bralca posebej, kajti edino v taki sredini se lahko zgodi bližina, ki odpira srce.

Ko mentor začuti, da ni kos situaciji, mora nujno sodelovati s strokovnjakom, ki mu pri tem pomaga – npr. s šolskim psihologom ali zunanjim sodelavcem zdravstvene stroke. Mentor mora biti dovolj senzibilen, da ve, kdaj je to, zato se z biblioterapijo ne more ukvarjati vsakdo.

Poudariti je treba, da namerno ne odpiramo hujših, zapletenih stisk otrok (npr. zlorab v družini ipd.). Bralni klubi v šoli pravzaprav delujejo preventivno, zato je tudi termin bibliopreventiva za šole primernejši, učinek branja, pogovorov ob branju in skupinske dinamike pa je zdravilni.

Mentor naj ima svojo lastno izkušnjo terapevtskega učinka branja, sicer tega pomembnega (in še vedno premalo izpostavljenega) vidika literature ne bo znal prenesti na udeležence.

Veliko interakcij se ob branju v bralnem klubu dogaja nebesedno – preko čutenja drug drugega, zato je nujna pazljivost pri tem, ali se biblioterapije/bibliopreventive lotiti ali ne. Vsak morebitni mentor naj se vpraša po motivih izvajanja in tudi, če se zmore in zna soočiti s problemi otrok tako, da ne prenaša svojih lastnih zamolčanih bolečin na udeležence.

Šolski knjižničar ima pri svojih bralcih to prednost, da jih pozna, nekatere celo devet let, kolikor traja šolanje, in lahko spremlja njihov bralni in tudi socialni napredek. Šolski knjižničar je tudi pedagog in bralca pozna še s tega vidika (pri pouku in drugih šolskih dejavnostih), a ponavljamo, da za poglobljeno bibliotera-

pevsko-preventivno branje ni primeren vsakdo (ne mentor in ne otrok). Poudarjamo še, da je potrebno učence za izvajanje tovrstnega bralnega kluba sprejemati take, kot so, in se zavedati vpliva in delovanja okolja, v katerem živijo. Mentor mora znati otroke predvsem prav poslušati in slišati. Poslušanje je ena najpomembnejših vrlin, ki jih ne zmoremo več in se je moramo (na)učiti. Poslušanje je zdravilno orodje, kakor pravi tudi ameriška zdravnica Remnova.

»Poslušanje je najstarejše in verjetno najvplivnejše zdravilno orodje. Najgloblje spremembe v ljudeh okoli sebe lahko izzovemo s kakovostnim poslušanjem in ne z modrostjo besed. Ko poslušamo, jim s svojo pozornostjo ponujamo priložnost za celost. Naše poslušanje oblikuje svetišče za brezdomne dele v drugem človeku. Za vse tisto, kar so drugi in on sam zanikali in omalovaževali. Tisto, kar je skrito. Duša in srce sta v naši kulturi prepogosto obsojena na brezdomstvo. Poslušanje ustvari sveto tišino. Ko velikodušno prisluhnemo ljudem, lahko slišijo resnico v sebi, pogosto prvič. In v tišini poslušanja lahko v vsakem prepoznate sebe. Sčasoma boste zmogli v vsakem človeku in onstran njega slišati nevidno, ki tiho poje sebi in vam.« (Remen 2004: 211–212)

Nekaj knjig, ki lahko pomagajo

Seznam leposlovja, ki ga v nadaljevanju navajava, uporabljava pri svojem delu. Meniva, da omogoča realizacijo ciljev, ki si jih zastavljava pri bibliopedagoškem, bibliopreventivnem in biblioterapevtskem delu z mladimi, vendar pa, kakor pravi Marijan Špoljar:

»Odločitev, ali je neko delo primerno za biblioterapevtski proces ali ne, je odvisna tudi od ciljne skupine, s katero delamo. Poleg tega moramo upoštevati bralne interese in sposobnosti posameznika, pravila skupine, naloge, ki smo si jih zastavili, in dejavnosti spremljanja. Izvajalec biblioterapije mora, da bi lahko kvalitetno opravljal svoje delo, dobro poznati besedila in posameznike v skupini. Predlagati knjigo, ki je sam ne pozna, ne more biti koristno, saj je pri tem učinek, ki bi ustrezal potrebi posameznika, vprašljiv.« (Špoljar 2005: 121).

Izbor knjig je torej mentorjeva velika odgovornost.

Nekaj leposlovja za otroke in mladino:

Oznake za najprimernejše starostne stopnje:

- C: od 6 do 8 let
- P: od 9 do 11 let
- M: od 12 do 15 let

- Delphine de Vigan: *No in jaz* (za starostno stopnjo M): brezdomci, odnosi, družina
- David Hill: *Se vid'va Simon* (za starostno stopnjo P in več): invalidi, odnosi, šola, vrstniki
- Guus Kuijer: *Naj ljubezen gori kot plamen, amen; Ko sreča trešči kot strela, Čez obzorje z vetrom na morje, Raj je tukaj in zdaj, Ej, moje ime je Polleke, Knjiga vseh stvari* (za starostno stopnjo P in več): odnosi, družina, šola, ločitev, marginalne skupine, vera, ljubezen ...

- Melvin Burgess: *Nicholas Dane* (za starostno stopnjo M): mladostniško prestopništvo, družina, nasilje, pedofilija
- Paolo Giordano: *Samotnost praštevila* (za stopnjo M): odnosi, družina, krivda, ljubezen
- Jana Frey: *Velike zelene oči* (za stopnjo M): slepota, invalidnost
- Katherine Paterson: *Most v Terabitijo* (za stopnjo P in več): smrt, prijateljstvo, žalovanje
- Ben Rice: *Pobby in Dingan* (starostna stopnja P in več): smrt, družina, prijateljstvo, drugačnost
- Sue Monk Kidd: *Skrivno življenje čebel* (starostna stopnja M): družina, smrt, izguba, nasilje, prijateljstvo, drugačnost
- *Komadi: 111 pesmi za mlade in njim podobne* (starostna stopnja M in več): poezija

Nekaj izvrstnih, »biblioterapevtsko uporabnih« slikanic:

- Brigitte Weninger: *Kaj je to?* Ljubljana: Kres, 2000.
- Andreja Peklar: *Fant z rdečo kapico*. Ljubljana: Inštitut za likovno umetnost, 2005.
- Mojca Osojnik: *Hiša, ki bi rada imela sonce*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2001.
- Herve Tullet: *Pritisni tukaj*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011.
- Majda Koren: *Nace in Rudi*. Ljubljana: KUD Sodobnost International, 2012.
- Patricija Peršolja: *Marta*. Maribor: Pivec, 2011.
- Patricija Peršolja: *Moja nona*. Maribor: Pivec, 2011.
- Patricija Peršolja: *Oglas za eno mamo*. Olševsek: Narava, 2009.
- Andreja Borin: *Majhen svet*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011. Knjižnica čebelica; 433.
- Mojca Osojnik: *Kako je gnezdila sraka Sofija*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2005.
- Mojca Osojnik: *Polž Vladimir gre na stop*. Mladinska knjiga: 2003.
- Aaron Blabey: *Metka Veter in Peter Šilček*. Prevedla Alenka Urh. Ljubljana: KUD Sodobnost International, 2013.

Nekaj literature za mentorje:

- Jorge Bucay: *Ti povem zgodbo?: zgodbe, ki so me naučile živeti*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011.
- *Sedi k meni, povem ti eno pravljico* : za ohranjanje slovenskega izročila, zbornik prvega simpozija pravljicarjev, priručnik pripovedovanja pravljic I / [avtorji besedil Alenka Goljevšček ... et al.] ; [uredila, risbe, izbor in ureditev slikovnega gradiva] Ljuba Jenče. Maribor: Mariborska knjižnica, 2006.

- Daniel Pennac: *Čudežno potovanje*. Ljubljana: J. Pergar, 1996.
- Gabriel Zaid: *Toliko knjig*. Ljubljana: KUD Sodobnost International, 2006.
- Knjižnica: odprt prostor za dialog in znanje : zbornik referatov = Library : open space for dialogue and knowledge : proceedings / Strokovno posvetovanje Zveze bibliotekarskih društev Slovenije, Maribor, 20.–22. oktober 2011 = Professional Conference of Slovenian Library Association, Maribor, October 20–22, 2011 ; [urednici Melita Ambrožič in Damjana Vovk]. Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev, 2011.
- Zbirka Bibliothecaria
- Revija *Otrok in knjiga*. Maribor: Mariborska knjižnica, 1972–
- Meta Grosman: *Zagovor branja: bralec in književnost v 21. stoletju*. Ljubljana: Sophia, 2004.
- Alenka Rebula: *Globine, ki so nas rodile: zgodnje otroštvo v otroku in odraslem*. Mohorjeva založba: Celovec; Ljubljana; Dunaj, 1998. (in ponatisi)
- Alenka Rebula: *Sto obrazov notranje moči*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010. (in ponatisi).
- Erich Fromm: *Umetnost ljubezni in življenja*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2006.
- Viktor E. Frankl: *Človek pred vprašanjem o smislu: izbor iz zbranega dela*. Ljubljana: Pasadena, 2005.
- Alice Miller: *Drama je biti otrok in iskanje resnice o sebi*. Ljubljana: Tangram, 1992. (in ponatisi).
- Alice Miller: *Upor telesa: telo terja resnico*. Ljubljana: Tangram, 2005.
- Marjan Košiček: *Ne boj se ljubiti*. Radovljica: Didakta, 2000. (in ponatisi)
- Rachel Naomi Remen: *Zgodbe ob kuhinjski mizi: zdravilne zgodbe*. Nova Gorica: Eno, 2003.
- Clarisa Pinkola Estes: *Ženske, ki tečejo z volkovi: miti in zgodbe o arhetipu Divje ženske*. Nova Gorica: Eno, 2003.
- Umberto Galimberti: *Grozljivi gost: nihilizem in mladi*. Ljubljana: Modrijan, 2009. (in ponatisi).
- Umberto Galimberti: *Miti našega časa*. Modrijan, 2011.
- Raffaele Morelli: *Nismo rojeni za trpljenje*. Nova Gorica: Eno, 2012.

Viri in literatura

Bruno Bettelheim, 2002: *Rabe čudežnega: o pomenu pravljic*. 2. Natis. Ljubljana: Studia humanitatis (Studia humanitatis).

Čudežnost besed: bibliopreventiva: zbornik ob mednarodni konferenci o biblioterapiji. 2010. Uredila: S. Burkeljca. Domžale: Občina.

Rachel N. Remen, 2004: *Zgodbe ob kuhinjski mizi*. Nova Gorica: Eno.

Janez Rugelj, 2000: *Pot samouresničevanja*. Ljubljana: samozaložba.

Marijan Špoljar, 2005: Biblioterapija – učenje za življenje. *Kako naj šola razvija branje in širšo pismenost: zbornik bralnega društva Slovenije*. Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo, str. 113–124.

Irena Štaudohar, 2012: Kaj bere premier? Knjigo v glavo. *Delo*, 29. 12. 2012, Sobotna priloga, str. 18–19.

Nika Vistoropski, 2009: Najgloblje nas pogojuje zamolčano: Alenka Rebula, filozofinja in pisateljica. *Ona*, št. 47, leto 11, str. 10–14.

Vlasta Zabukovec, V. Resman, Maja Furlan. 2007: Bibliosvetovanje (biblioterapija) v šoli. *Pedagoška obzorja*, let. 22. št. 3/4, str. 63–77.

http://sl.wikipedia.org/wiki/Alenka_Rebula_Tuta, citirano: 12. 6. 2013.